

מעדני אשר

שאלות וחקירות בענייני פרשת השבוע

ז"ל ע"י מוכן "מעדני אשר" בית שמש

לעילוי נשמת האב"ד הרב מאיר ז"ל
בן ידידנו הרה"ג עזריאל ברוך אהרנבוץ שליט"א
נ.ל.ב.ע. ל' חשוון תשפ"ג

פרשת תצוה

שנת תשפ"ד

שנת 21

לממלכת התורה

מעדני אשר

גליון תתקפ"ה

האם הכהן גדול היה אסור ללבוש משקפיים בשעת העבודה והוא יתור בגדים?

יש לחקור האם הכהן גדול היה אסור ללבוש משקפיים בשעת העבודה והוא יתור בגדים או דילמא משקפיים לא נחשב למלבוש ולא הוא יתור בגדים **הנה בש"ת דברי מלכיאל** חלק ד' סימן ל"א כתב דנראה שכהן היה אסור ללבוש בתי עינים בשעת עבודה דהוי כתוספות בגדים.

ובחשוקי חמד סנהדרין ל"ז עמוד ב' נסתפק האם הלוש משקפיים יש בזה משום יתור בגדים, וכתב שיתכן שמשקפיים לא הוי יתור בגדים, כי אינו בגד אלא תכשיט, ויתור בגדים נאמר רק כאשר מוסיף ללבוש בגד, וכמבואר בגמ' זבחים י"ט ע"א שאבעיא להו האם תפילין הוה חציצה, ונחלקו רש"י ותוס' ד"ה תפילין בפירוש האיבעיא, שדעת רש"י שהספק הוא משום יתור בגדים, ודעת התוס' שאין בזה יתור בגדים, והספק הוא רק בתפילין של יד, האם הוי חציצה, ולכאורה לשיטת התוס' גם לאיבעיא של הגמרא, תפילין לא הוי בגד, וכ"ש במשקפיים, ולמסקנת הגמרא שתפילין לא הוי חציצה, כתב רש"י שם דף יט ע"ב ד"ה ששם שאינם יתור בגדים כיון שלא בגד הוא. א"כ הוא הדין משקפיים לא הוי בגד.

ומביא בשם גיסו הגר"ח קניסבקי זצ"ל שאמר שמשקפיים לא הוי יתור בגדים, כיון שאין בהם ג' על ג'.

ומעיר בחשוקי חמד שבספר דרך חכמה פ"י מהלכות כלי המקדש ה"ג ביאור הלכה ד"ה מניח כתב שלכך לא הוי תפילין יתור בגדים, שאין בהם ג' על ג', והא דכתב הרמב"ם שם ה"ה דצלצול קטן הואיל וחשוב הוי יתור בגדים אפילו בפחות מג' על ג', י"ל שהוא חשיב כי הוא בגד וצריך להשתמש בו, אבל תפילין שאינן לצורך בגד, אלא לצורך מצוה, והוא תכשיט ולא בגד אינו חוצץ, ומה שנאמר בגמ' שבת ס"א ע"ב תפילין דרך מלבוש, אין הכוונה שהוא בגד, אלא שהוא דרך לבישה, אבל בגד לא הוי, כמו כן אפשר לומר על משקפיים, שהוא דרך מלבוש, אך אינו בגדו.

כהן שאינו רואה רק עם משקפיים האם נחשב לבעל מום?

הנה איתא בגמ' בכורות מ"ד ע"מ א' שמחזוריתא פסול לעבודה ופירש"י שחסרה מראיתו, אבל רואה מקצת, וכן פירש רבינו גרשום שנפחת קצת ממראות עיניו, חזינן שמי שאינו רואה טוב נחשב לבעל מום, ואין לומר שכהנים כיון שרוב הציבור לובשים משקפיים אין זה כבר נחשב למום, שהרי כתבו התוס' בבכורות ל"ז ע"א ד"ה מה שאף שהדרך שזקן עיניו נחלשות מחמת זקנה, אין מונע את הדבר מלהקרא מום.

הנה בש"ת דברי מלכיאל חלק ד' סימן ל"א כתב שבכהנים לא מצינו שיפסלו מחמת חלישת ראייתם, רק במומים שבעיניהם.

ובחשוקי חמד סנהדרין ל"ז ע"מ ב' כתב שכן שמע בשם מו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל שאמר שחלישות ראייה אין זה מום הפוסל בכהנים, כיון כשמתקרב הוא רואה טוב, וצריך לומר שהפסול מחוסר ראייתו שכתבו הראשונים שהוא פסול ראייה, היינו שאינו רואה טוב מחמת חסרון שיש לו בעיניו, כלומר שגם כאשר יהיה קרוב לדבר לא יראנו טוב, אז זה נחשב למום, אך אם אין לו שום חסרון, ורק אינו רואה טוב, וכשמתקרב לחפץ הוא רואה אותו היטב, לא הוי מום.

האם הכהן גדול היה אסור ללבוש כיפה בשעת העבודה משום דמוסיף על הבגדים?

בפרשתו ושמת אותו על פתיל תכלת

איתא בגמ' חולין קל"ח ע"מ א' כיפה של צמר היתה מונחת בראש כהן גדול ועליה ציץ נתון, לקיים מה שנאמר ושמת אותו על פתיל תכלת.

ופירש רש"י שם ז"ל כיפה כובע קטן.

וברמב"ן בפרשתו כתב דכיפה של צמר היינו פתיל תכלת דקרא שהיו אורגין מצמר צבוע תכלת רצועה רחבה כרוחב הציץ והציץ היה נקוב משני קצותיו והרצועה דהיינו פתיל תכלת היה למטה ממנו נכנס מנקב לנקב והיו קושרין את הפתיל

יש להקשות: לשיטת רש"י שמתחת הציץ היה לובש הכהן גדול כובע איך היה מותר לכהן גדול, ללבוש כיפה הרי זה יתור בגדים, כך מקשה המלבי"ם בפרשתו, וכן בהגהות ברוך טעם על טורי אבן חגיגה בהערות.

איכא כמה תרוצים

א. אין זה יתור בגדים, כיון שהוא צורך הציץ, כך תירץ המלבי"ם בפרשתו.

ב. באמת לא היה הכיפה של צמר מונחת בראשו תחת הציץ רק שלא בשעת העבודה, וכשלא לבש השמונה בגדים רק הציץ לבד, כך כתב בהערות ברוך טעם על הטורי אבן חגיגה יז עמוד א'

ג. ע"פ מה שכתב הרי"ף פרק ו' דשבת דהוה רק שני אצבעות ולכך אין עליו שם יתור בגדים, כך תירץ בצפנת פענח תניינא הלכות יסודי התורה פרק ו'.

ובכסף משנה הלכות כלי המקדש פרק י' הלכה ג' תמה מדוע הרמב"ם לא פסק שהיה לכהן גדול כיפה, הרי זה סתמא דגמ'

יש שמתרץ את שיטת הרמב"ם: דמוכרחים אנו לומר דלא חשו אהך כיפה של צמר דאיתא שם בחולין, כי לשון כיפה בכל מקום הוא ענין כובע המכסה את הראש, וזה אי אפשר, למאי דקימ"ל ששערו של כהן גדול היה נראה בין ציץ למצנפת להנחת תפילין, לכן דחאוה מהלכה ונתיישב בזה תמיהת הכסף משנה על שהשמיט הרמב"ם הך כיפה של צמר, כך תירץ בספר הכתב והקבלה בפרשתו.

יש שמתרץ את שיטת הרמב"ם: לפי מאי דקימ"ל עירוכין ג' ע"ב דכהנים לא היו מניחים תפלה של יד משום דכתיב ילבש על בשרו שלא יהיו דבר חוצץ בין בגדיו לבשרו א"כ ה"ה על מצחו שלא יהיה דבר חוצץ בין ציץ למצחו וא"א בכיפה של צמר המפסקת וע"כ כפירש"י ורמב"ן בחומש ומש"ה השמיטו הרמב"ם ג"כ, והך ברייתא דשמעתין ס"ל אף על גב דכתיב על מצח אהרן מ"מ לא קפדינן אחציצה וכס"ד דש"ס זבחים י"ט ע"א ע"ש ולית הלכתא כוותיה, כך כתב החתם סופר חולין קל"ח ע"מ א', ובענין האם כהנים היו מניחים תפילין בשעת העבודה עיי' מה שהארבתי בספר מעדני אשר ממלכת כהנים ע"מ קפ"ח

גליון זה נודב ע"י ידידנו

הגאון חיים יעקב קליין שליט"א

ראש ישיבת אוהבי תורתך ירושלים

לרגל שמחת הולדת נכדתו

בת לבנו ידידנו ש"ב הרה"ג נחום יואל שליט"א

חתן אחי הגאון יחזקאל אהרן שוורץ שליט"א

דומ"צ מערב ב"ב – רב קהל חסידים הר יונה

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות

זיכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו

ויצליח בכל אשר יפנה

השיר והשבח לחיי העולמים

על השמחה הגדולה שזיכה אותי הקב"ה

להשיא את ביתי הכלה תחי' עב"ג

הבה"ח המופלג בתוויר"ש כמר יעקב מנחם מענדל הופמאן שליט"א

בחירי ישיבת מאור עינים - ראחמיסטריווקא

בנו של מחותני הגאון חיים מאיר שליט"א משפיע ומרביץ תורה בעיר ביתר

וברכת מזל טוב לסבים

מו"ח הגאון בן ציון רייך שליט"א

יד ימינם ואיש אמונם של אדמו"ר"י בית צאנז

ולסבא הגאון יוסף יחפא הופמאן שליט"א משפיע ומרביץ תורה באנטווארפן

אני מודה על העבר ומבקש על העתיד

שנזכה לראות נחת דקדושה מכל יוצאי חלציו

ונזכה להשיא אותם לבחורים מופלגים בתורה

וביראת שמים טהורה

שבת שבע ברכות יתקיים באולמי בוואן בית שמש

היכלי התורה והחסידות צאנז

סניף אדר א' תשפ"ד

שמחת תשעה באב

מסמקי לבנו מניחו, נשני את זאת הוכיח, ברוך שיר ושבת שגדה ועזבה, וכוונת יקר ותקופה, קדם היא נביא רבא וקידא, איש האסכולות פה ספיק סגולות בתורה, ואין חסידות עשה אורח, עיונת הסימס שפנותיו שושנים טופת מור, סרוכין תורה וחסידות, ראשון לכל רבו שפסוקיה לכל קדוש בית צאנז, חששו לישינו בסידות ובמאד פנים פחשוני עמדי הנוקד של היכל התורה והחסידות, ודו

הרה"ג רבי אשר אנשיר שווארץ שליט"א

בעל המעדני אשר'

לעת תת ר' שסוה מנעונו, ריבה בארמנו, גילה ורעה מנת חלקך בשמחת נישואי הבת שתחי' עניני הנהיגה הסיים בניו'יש החתן יעקב מנחם מנדל הופמן נ"ו בן ידירט העבד והנעלה, היה הרה"ג רבי חיים מאיר הופמן שליט"א בסימן טוב ובמזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

בני ציון יגילו

קובע בינה מיוחדת ולצמח השב העול והנבדק, שמו ספאיים בחילולים, הסיים לשם ולחוללה בקרב עם סגולה, דוים וספוד רבון ואורד שפרא ערבא מרדכב, הרה"ג ונודיה מאחרים על שולחני, אשנו סדייה וליטי עי לכל קדוש סגולת בית צאנז, מסוד ותאמן סוה רבות בשנים לשפנות הקודש ולרבוהיך ייק, ויכלחיא, מוחזקי וסודל מוסכי היכל התורה והחסידות, היה

הרה"ג רבי בן ציון רייך שליט"א

נאמן בית רבוה"ק

יורד קדם סוה עולם ספון, אשר ישלים זה המון לביך עי' עי' ולקשו של קייסא, ולית שמדלין זו עזרה וחסידות, פשוט צאנז ורחה ישיים ומסורבים, ויכי לוחות רוב מנת רבדוהם סכל ריביה, סחונן סוה מנת ונודיה פמליא, אוסי' ואישה ורדוהם ורופק סודיש ומסורים, אכיד.

כעדתה וברכת
רבי יחיאל שאנץ זצ"ל ק"ו

סימן טוב ומזל טוב

סניפי גיל שבת והודאה, הנו במרסח מולא סבא ונדרא יאה, קדם איש הטעלה ורב התבונות, כפי ככל חוריי הטרות, שפנותיו טופת מור מרדכב סחוקים, נודע בשיעוריים מושלמים, חובר חיבוריים מוחסנים, רב זינא חסדא, רב נהודא ורב תביבא, המאיר לארץ ולדורים, הוללו בקהל סודיש,

ה"ת ראש הכולל

הגאון רבי אשר אנשיר שווארץ שליט"א

בעל המעדני אשר'

לרגל השמחה הנחולה השרויה במעשר דיעה בארמונו ששחת כלולת בתו הכלה תחי' עב"ג החתן הבה"ח יעקב מנחם מנדל הופמן נ"ו בן הרה"ג רבי חיים מאיר הופמן שליט"א

במזל טוב ובשפע טוב"צ

יאה רעוא שחודג וילה יפה יפה, יוכו לכנות בית נאמן בישראל, ורחה ישיים מסורכים, בגין עדי עדי, יוכה לרוב העצג ונחה יסודושה, בנחה רבת ופדושה, ולרוב שפחות ער כלי די, אך טוב חסדו יודעוים כל ימי חייהם, ורוב הצלות וסייעות דשמיא, המברכים נאמנה

הנבאים בני הקהילה

לבי טובה ומהלל

האם בגדי הכהונה לא חממו את הכהנים והיו חולים במחלת הקור יותר משאר בני אדם?

בפרשתן כ"ח מ"ג והיו על אהרן ועל בניו וגו' חקת עולם לו ולזרעו אחריו וברבינו בחיי על הפסוק הנ"ל כתב חקת עולם לו ולזרעו אחריו, שיהיה כהן גדול לובש שמונה בגדים בשעת עבודה, וכהן הדיוט ארבעה בשעת עבודה, ופלא גדול היה בכהנים המקריבים קרבנות בכל יום, שלא היה גופם לבוש אלא הכתנת לבדה שהיא חלוק והם סובלים הקור בימות הגשמים ולא היו מתים, ועל כן אמרו רז"ל שקלים ה' א' שמעמדין על הכהנים ממונה אחד לבקר אותם ולרפא תחלואיהם, לפי שהיו רובם חולים מחולי בני מעים מפני שהיה עבודתם בכל ימות השנה בחלוק לבד בשעת עבודה, ועוד שהיו עומדים תמיד על הרצפה והם יחפי רגל.

ובפירושו המשנה לרמב"ם מסכת שקלים פרק ה' משנה א' **כתב עוד סיבות למה הכהנים היו חולים בקור:** והיו הכהנים מהלכין על הרצפה כל היום ומתעסקין במים ואין עליהם אלא בגד אחד בכל העתים, לפי שאסור להם לעבוד אלא בארבעה כלים כתונת ומכנסים ומצנפת ואבנט לא יוסיף ולא יפחות, ואוכלים בשר, ומחמת הנהגה זו מתרופפים טבעיהם ונחלש כח אבריהם הפנימיים, והיה בן אחיה ממונה על רפואתם.

ובדברי תורה לבעל המנחת אלעזר ז"ע מהדורא ט' אות ס"ה **הקשה:** דלמה היה כך הלא שומר מצוה לא ידע דבר רע, ואין לומר כיון דזהו היפך הטבע שיהיו בריאים במעיהם הגם שהלכו על הרצפה יחף, והוא כעין דאמרו בגמ' פסחים ח' ע"ב ב' דאע"ג דשלוחי מצוה אינן זוקקין, מ"מ היכא דשכיח היזיקא שאני, א"כ ה"ה הכא.

זה אינו: דהא עשרה ניסים שנעשו במקדש כגון שלא נראה זבוב בבית המטבחים הוא במקום חם בירושלים והוא נס גדול יותר היפך הטבע וכיוצא, ובפרט לכהנים העובדים עבודה עצריכים לחיות זריזים ומשכימים ועובדים עבודה גדולה, וזה אי אפשר רק באנשים בריאים והיות זוקקים בלי מחלה, ולמה לא נעשה נס שיהיו בריאים ושלא יזיק להם כנ"ל להמעינים.

ומתיר: בעל כרחך שרצון השי"ת היה שיעבדו עבודה על כל פנים ביסורים קצת, גם יש לומר בשביל אותם כהנים שנתגאו ונהנו בגשמיות בעבודתם ושירותם עדי הבית השלישי במהרה בימינו, אז לא יהיה כל מחלה וכל נגע אפילו כל דהו ובפרט בעבודת השי"ת.

ישמח לב מבקשי ה' הופיע הספר שרבים ציפו לו ספר מעדני אשר על הלכות שבת חלק א' מהדורת ידידינו

הרב יצחק משה צימרמן שליט"א לונדון מאות חקירות מענינות על כל המצוות עשה של שבת קודש הדלקת נרות - קבלת שבת - קידוש היום לחם משנה - סעודת שבת - תפילות שבת וכן פרק מיוחד על כל מצות עשה שאסור לקיימן בשבת להזמנות נא לפנות למערכת 0533166560

משיב בהלכה



מדרור זה נכתב תערוך ע"י ידידתי ר' מורדכי זיסקינד הגר שליט"א - מנהגן
מושיב בהלכה שיתן וידעת ההלכה | כל ההלכות הם מוסרע ומטנה ברורה

דיעות הפרשה

- א] האם היה כשר בבית המקדש שמן שהוא לא שמן שעשוי מזיתים?
ב] היכי תימצי שלא מועיל ביטול ברוב לגבי המנורה?
ג] חידה. איזה דבר שבגלל שהוא נמצא בותיקן ברומא אצל הגויים יש כפרה לכלל ישראל?
ד] היכי תימצי שמתיר לבשל בשבת (לא לצורך פיקו"נ)?
ה] היכי תימצי שמקריבים קרבן תמיד של שחר לאחר חצות היום?

דיעות הלכות שבת

- ו] קידוש בליל שבת. הרב כהן נוהג לעשות את הקידוש בליל שבת באופן הבא: הוא מקדש בכוס שמכילה יותר מרביעית יין, לפניו מונחים כוסיות קטנות מכסף, כמספר המסובים. לאחר אמירת הקידוש הרב כהן שותה מעט יותר מרביעית, מוסיף לכוסו יין מהבקבוק, ומוזג מכוסו מעט יין לתוך כוסות הכסף, ומחלקן למסובים. יצחק בנו שלמד בישיבה את הלכות קידוש במשנה ברורה, העלה בפני אביו כמה שאלות הלכתיות שנובעות מהדרך בה הוא עושה את הקידוש וגם פתרונות אליהן, מהן?
ז] כיוסי מוקצה. משפ' לוי עורכת שיפוץ בביתם. הקבלן השאיר בחצר הבית 4 שקי מלט וכלי עבודה. בשבת התחיל לרדת גשם. האם מותר לרב לוי לקחת ניילון ולכסות את שקי המלט ואת כלי העבודה כאשר ברור שהניילון יגע בשקי המלט ובכלי העבודה וגם הרב לוי יגע בהם במהלך הכיסוי?
ח] כלי שמלאכתו לאיסור. בני משפ' גרין ישבו בחצר ביתם בשבת אחר סעודת היום ואכלו עוגה מתוך סיר פלא יקר מקרמיקה שהיה מונח על השולחן. לאחר שחזרו לביתם נזכרה הגב' גרין שהם שכחו את סיר הפלא בחצר על השולחן. גב' גרין חששה שהסיר יגב ורצתה להכניסו לתוך הבית. האם מותר לה לעשות זאת: א. אם נשארה בסיר 1/8 מהעוגה ב. אם נשארו בסיר רק פירורים מהעוגה.
ט] מים שזורמים לגינה. הרב קליין גילה ביום שישי לפני כניסת שבת שצינור המים העובר על קיר הבניין, שדרכו עוברים המים מהכיור במטבח (בקומה ג) לביוב בחצר, נשבר והמים היוצאים מהכיור במטבח נשפכים מהצינור השבור על קרקע החצר ועל הצמחיה שבה. האם מותר לרב קליין ולבני ביתו לפתוח את ברז כיור המטבח שלו בשבת?

שמות הזוכים

כללי השתתפות

- כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה, יהיה הגרלה על שני פרסים ע"ס 500 ₪.
- כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכוייו בהגרלה.
- כל חודש, בראש חודש תערוך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה ייבדקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
- ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
- שימו לב חשוב מאוד: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 0775558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמו"כ שם מלא, כולל/ישיבה. ועיר וטלפון וכמו"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו. [לברורים ופרטים נוספים בטלפון 0533154010 בשעות הערב בין 8:00-9:00 בלבד]. השולחים בכתב יד, בפקס, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחד משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. יש עדיפות לשלוח התשובות מוקלד במייל כי כך זה ייכנס יותר טוב לספר שיצא לאור בעתיד בל"ג.

האם היה איסור לשאול באורים ותומים בשבת?

בפרשתן כ"ח ל' ונתת אל חשן המשפט את האורים ותומים.

יש לחקור האם היה מותר לשאול באורים ותומים בשבת או דילמא אסור דהויא ככותב.

הנה בספר נחלת בנימין מצות עשה ק"א כתב דהיה איסור לשאול באורים ותומים בשבת, משום דהויא ככותב.

והקשה: מהא דאמרין בגמ' מנחות צ"ה ע"ב דדוד בא אל אחימלך בשבת, והרי מצינו שבהיות דוד אצל אחימלך שאל באורים ותומים, ואם היה בשבת לא היה רשאי לשאול וצ"ע.

ובספר ברכת אהרן עמ"ס ברכות לאב"ד רישא מאמר י' חולק עליו וסבירא להו שאין שום איסור לשאול באורים ותומים בשבת.

ולא מבעיא לרבי יוחנן: דסבירא להו בגמ' יומא ע"ג ע"ב דבשאלת האורים ותומים נעשו האותיות בולטות והיינו שכל אחת לא זזה ממקומה ורק במקומן בלטו כגון עיין משמעון למד מלוי, והכהן צרפן בודאי לא היה שום איסור, דכיון דכל אות עמד על מקום אחר, הרי זה דומה להא דאיתא בגמ' שבת ק"ד ע"ב דאם כתב על שני כותלי הבית ועל שני דפי הפנקס פטור, והיינו טעמא משום דמחוסר קריבה, וה"נ מחוסר מעשה דקריבה כי האותיות היה קבועים במקומם.

אלא אפילו נאמר כריש לקיש: דסבירא להו שם ביומא דמצטרפות ג"כ ליכא איסורא, כיון דהאותיות היו כתובים מקודם השבת, רק דבשבת נתקברו זה אל זה, ולקרב אותיות בשבת שרי כמ"ש הט"ז אור"ח סימן ש"מ ס"ק ד' דמה"ט אותן ספרים שכתוב עליהן בראשי חודי הספרים למעלה או למטה או מצידהן אותיות או תיבות אין איסור לפתחם או לסגרם בשבת וכ"כ בתשובת הרמ"א הובא בגמ"א שם ס"ק ו' א"כ ה"נ באותיות של האורים ותומים ליכא איסור, אבל יש לפקפק כיון דהאותיות היו שקועים וע"י שאלת האורים ותומים נעשו בולטים א"כ הויא כתיבה מעליתא, אלא ע"כ דלשיטתו לא היה בולטות אלא היה מצטרפות כמו שהיה שקעו.

וכותב: דלכאורה יש היתר אחר לשאול באורים ותומים אפילו אם הויא כתיבה מעליתא, כיון דהאותיות חזרו אח"כ למקומם לא הויא כתב המתקיים, וכתיבה שאינה מתקיימת לא נאסרה בשבת כדאיתא בש"ע אור"ח סימן ש"מ ס"ק ה' דמותר לרשום על הספר בצפורן בשבת דלא הויא כתב המתקיים.

ומדחה: ע"פ מה דאיתא בירושלמי פרק כלל גדול דפריך בגמ' מה בנין היה במשכן הרי היה בנין לשעה, ומתריך בגמ' דמתוך שהיה חונים ונוסעים ע"פ הדיבור כמו שהיה חונים לעולם וכעין זה איתא בגמ' ערובין ג"ה וברש"י שם פירש דכיון דע"פ דיבור הויא יש לזה חשיבות כמו קבע, א"כ י"ל כיון דצירוף האותיות בשאלת אורים ותומים היתה ע"פ הדיבור חשיב זאת כתב המתקיים אף דלא הויא אלא לשעה, א"כ אם הויא כתיבה מעליתא היתה אסור בשבת.

ומסיק: דיש עוד היתר לשאול באורים ותומים כיון דלא אסרה תורה דווקא כתיבה טבעית ולא כתיבה דרך נס,

ויש ראייה מהא דהביא בשו"ת תת"ס ח"ו סימן כ"ט בשם השל"ה ליישב קושית הרא"ש בפרק ערבי פסחים דהקשה איך משה כתב י"ג ספרי תורה ביום מיתתו והלא מת בשבת, ומתריך השל"ה דכתבו ע"י שם ולכך לא חשיב מלאכה, חזינן דכתיבה ע"י נס לא חשיב כתיבה, עיין מעדני אשר פרשת שמות תשס"ח המקלל את חבירו ע"י שם בשבת ומת האם חלל שבת.

וכן בשו"ת נשאל לדוד אור"ח סימן ט' כתב דמותר לשאול באורים ותומים בשבת, משום דאינו עושה מעשה לכך מותר, ומביא ראייה מהא דאיתא במדרש שמואל כשבא דוד אל אחימלך היה שבת ושאל לו באורים ותומים.

וכן בשו"ת שערי דעה סימן קצ"ד כתב דהיה מותר לשאול באורים ותומים בשבת, משום דהויא כוחו וגרמא בעלמא.

ובשו"ת דברי יציב אור"ח סימן ק"ה תמה דלכאורה היה צריך להיות אסור במעשה הנעשה ע"י דיבור, כיון דהקב"ה ברא את העולם בדיבור, וכמאמר הכתוב בדבר ה' שמים נעשו, וכמו דמבואר בגמ' שבת קי"ט ע"ב מנין שהדיבור כמעשה שנאמר בדבר ה' שמים נעשו, עיין במלא הרועים שם שביאר כיון דהקב"ה ברא את העולם במאמר, ושבת מדיבור, ואנו צריכים לשבות כמו ששבת הקב"ה דכתיב ואת שבתותי תשמורו צריך לשבות מדיבור, וצ"ע.

מכתבים למערכת

האם לצורך בניית המקדש מותר ליטול מהנשים צדקה כמה שיתנו אע"פ שבשאר צדקות אסור

מה שהבאתם מהאור החיים הקדוש דתבן למשכן היו מקבלים מהנשים גם דבר גדול ואף דברך לל קימ"ל יורד סימן רמ"ח דאין מקבלים מהנשים רק דבר מועט, במשכן היו מקבלים מהן דבר גדול והטעם או משום כפרה, או משום דלפי העשירות דידהו הוי דבר קטן, אולם במשך חכמה כ' עה"פ מאת כל איש אבל לא מאשה, דאין מקבלים מהן מתנה גדולה כדמוכח ב"ק קי"ט הרי דס"ל דאף לבנין המקדש אסור לקחת מתנה גדולה מהנשים ודלא כהאוהה"ק.

הרה"ג רבי עזריאל ברוך בן הדס אהרונביץ שליט"א רמח"ד בית שמש [הערה זה לעילוי נשמת בני הרב אשר מאיר ז"ל]

נראה להעיר, דלכאורה יש להוכיח שכשית האוהה"ק, ובהקדם המדרש דשמרר ז"ל ה' נאמר דאמר הקב"ה למשה על עסקי המשכן, אמר משה לפניו, רבש"ע, יכולים הם ישראל לעשותו, בתמיה, א"ל הקב"ה אפילו אחד מישראל יכול לעשותו, שנאמר מאת כל איש אשר ידבנו לבו, ואיש' למה לי, אלא ע"כ שכל א' מישראל יכול לעשותו, ולכאורה קשה על המדרש מנין דאתי 'איש' להורות שאפילו א' מישראל יכול לעשות המשכן אולי בא 'איש' למעט אשה שלא תביא נדבה, אלא דבמס' שבח צ"י ע"ב יליפין איסור הוצאה בשבת מקרא דועבירו קול במחנה וגו' דלא תפיק משרות היחיד לרשות הרבים והק' המפרשים יור' יליפין כבר ממאי דכתב במן אל יצא איש ממקומו וכו' ודרשינן איסור הוצאה וא"כ למאי הוצרכו להעביר קול במחנה, ותירצו המפרשים הוצרכו להזהיר בהוצאת מלאכת המשכן דסד"א דמצועות עשה דמלאכת המשכן ידחה שבת, ולכאורה למאי דק"ל דאין עשה דוחה ל"ת ועשה והרי שבת הוא ל"ת ועשה, אבל ואמאי יש ה"א שיחיה מלאכת המשכן איסור שבת, והתירוץ דלגבי האנשים שבת ל"ת ועשה, אבל לגבי הנשים מצוות שבת הוא א"כ בל"ת וא"כ ה"א מלאכת המשכן לנשים דוחה שבת ל"ת ועשה דוחה ל"ת והיכן נדע דלגבי נשים יש איסור בהוצאת מלאכת המשכן, וא"כ לכך קיימא הילפותא של ועבירו קול במחנה דאסור גם לנשים להוציא, ובזה ישוב על המדרש דאי אפשר למעט מתקוח מאת כל איש ולא מאשה, דאם היינו ממעטים אשה מאי צריך הילפותא של ועבירו קול במחנה דאסור אשה להביא בשבת נדבה למשכן הרי ממילא אסור לה להביא, אלא מזה ראייה שמוחזק לה להביא וכי שפיר הוכיח במדרש דאיש אתי לאורויי אפילו אחד מישראל יכול לעשותו, כל זה הובא בחוט המשולש בשערים, וא"כ לפ"ד יש נידון אם מרבים מאת כל איש שאחד מישראל יכול לעשות משכן, או למעט אשה שיהיה יכולה להביא לצורך המשכן אפילו דבר קטן, ואם נימא כמ"כ המשך חכמה דלמעט מאת אשה בא למעט לקחת מאשה דבר גדול, הרי הדרא קושיות החוט המשולש למקומו, דמהיכן נלמד דאפילו אחד יכול לעשותו, דילמא אתי למעוטי אשה, ואף שילפינן מועיברו קול במחנה שנשים אסור להן להוציא מלאכת המשכן מיחיד לרה"ר, הרי שמזה גופא חזינן שאשה מביאה למשכן הרי אפשר לחלק דדוקא דבר מועט מותר לה להביא למשכן ולא דבר גדול, וכיון שדבר קטן מביאות למשכן צריך הילפותא של ועבירו קול במחנה שאסור בשבת לאשה להעביר למשכן אפי' דבר קטן, אבל א' ננקוט כהאוהה"ק הרי אם מותר לאשה להביא נדבת המשכן הרי אפילו דבר גדול ואם נמעיט שאינה יכולה להביא אסור אפילו דבר מועט ואז שפיר ד' המדרש דיש לרבות מאת כל איש שכל אחד יעשה משכן ולא שייך כלל למעט אשה כי האשה יכולה להתנדב למשכן גם דבר מועט וגם דבר גדול והבן, וא"כ לכאורה יש ע"פ הג"ל סייעתא האוהה"ק.

הגאון רבי ישראל שוורץ שליט"א רב קהילת צאנז ביתר, דומ"ץ שכונת גוש שמונים, מרכז ההוראה, שערי הוראה, ור"מ בישב"ג תורת שלמה זוועהיל ירושלים [הערה זו לעילוי נשמת אבי הגה"צ חיים יעקב מנחם בן הרב עזריאל ז"ל]

מה שהקשתם על מה שכתב האור החיים הקדוש דלצורך מקדש מותר לקחת מהנשים צדקה כיון דהויא כפרה על מעשה העגל, והקשתם הרי הנשים לא חטאו במעשה העגל, לע"ל נראה ד"ל בכוננת האוהה"ק דכוננתו לכפרת הבעל שחטא בעגל, ובכ"ג לוקחין מהנשים אף דבר גדול דמסתמא ניחא ליה בעל כי היכי דתייהו ליה כפרה, ובהערות ברכת שמעון על האוהה"ק כתב ד"ל בכוננת האוהה"ק על חיוב הערבות ועל מה שלא מנעו מהאנשים לחטוא, כענין שאח"ל באשתו של און בן פלת שהצילתו מחטא מלחוקת קרח ועדתו, ולע"ד יש להעיר על דבריו לפמ"ש באוהה"ק פרשת נצבים דברים כ"ט א' דאין הנשים מחויבות להוכיח האנשים שאין הם נתפסים על אחרים כיון שאין להם שררה ע"ש, וא"כ קשה לומר דכוננת האוהה"ק על חיוב ערבות, כיון דלשיתתו ליכא חיוב ערבות בנשים על האנשים, אולם ל"ל דשאני אשה לגבי בעלה ד"ל דאיכא חיוב ערבות, ויש להביא ראייה לזה מגמ' עבודה זרה י"ח עמוד א' דהוציא אשתו של ר"ח בן תרדיון להריגה, דלא מיחא ביה. מכאן אמרו כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה נענש עליו, עיני ש"ת סמא דחיי י"ג מובא בפמ"ג בפתיחה כוללת, ובש"ת מהרש"א אלפנדי"ג אורח"ג סימן ד'

מדוע היה צריך לעשות כליא עורב בית המקדש כדי שלא יבאו עופות הרי נשרפו מהקדושה כמו העופות שעפרו מעל רבי יהונתן בן עזריאל

מה שהקשתם על הא דאי"תא בגמ' סנה' ז' וכן רש"י, פסח' ק"ו, פסח' ק"ו, שבית המקדש היה על הבנין כליא עורב, דיש להקשות מדוע היה צריך לעשות פעולות כדי שלא יבואו עופות, הרי איתא בגמ' סנה' ז' כ"ח עמוד א' אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל בשעה שיושב ועוסק בתורה כל עוף הפורח עליו מיד נשרף, א"כ בודאי שבית המקדש שיותר קדוש, א"כ כל עוף היה נשרף, א"כ מדוע היה צריך את הכליא עורב כדי למנוע מעופות שלא יבואו, ותוצאתם בשלש אופנים.

נראה לרש"י, ע"פ מה דאי"תא בגמ' פסחים פ"ה ע"מ ב' דגגין ועלויות לא נתקדשו, והגם שזה רק גגין של עזרה ולא גגין של היכל, והכליא עורב היה בגג ההיכל, עיין תוס' מנחות צ"ט ע"מ א' מ"מ לכמה דברים גם גג ההיכל לא נתקדש, עיין מאירי פסחים פ"ה ע"מ ב' עיין בדרך חכמה על הרמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ו' הלכה ז' ס"ק ל"ח וכיון שאינו קדוש הגג כמו ההיכל עצמו משום הכי הוי צריכין לעשות כליא עורב.

הרה"ג חיים הורוביץ שליט"א חיפה נראה להעיר, דהתוס' פמחות ק"ו ע"א ד"ה כליא, כתבו ומוסא תחילה עשה כליא עורב שלא היה יודע, אחרי כן כשראה מקדושתו עורב היה בגג ההיכל, שקודם שנגמר בנין המקדש לא ידע שלמה אם יזכה להשראת השכינה בבית שבנתו והוא יגיע לרום קדושתו כפי שאכן היה אח"כ, ולכן עשה כליא אך למעשה אחר ששכנה השכינה שם הסירו, ולמעשה עוף לא פרח מעל המקדש.

הרה"ג נפתלי סטלר שליט"א מאנסי נראה להעיר, דקדושיא מעיקרא ליתא, דענין זה של כל עוף הפורח עליו מיד נשרף לא מצינו בשאר תנאים ואמוראים, ואף לא מבנייאים צור ומשום אדם שנתקדש להם, ולכאורה הוא מדריגה ובחינה מיוחדת ביונתן בן עוזיאל, ואין הכרח לומר שכן היה נמי בבית המקדש אף שקדושתו חמורה.

הרה"ג יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון מה שהבאתם הגמ' סנה' כ"ח ע"א על ר' יהונתן בן עזריאל בשעה שיושב ועוסק בתורה, כל עוף הפורח עליו מיד נשרף, והקשתם א"כ לא מבנייאים צור ומשום אדם שנתקדש להם, ולכאורה הוא מדריגה ובחינה מביית המקדש, נראה להוסיף שרש"י שם אומר שהטעם למה עוף נשרף הוא משום שהיו מלאכי השרת מתקבצין סביביו לשמוע דברי תורה בפיו, הרי מבואר מפורש שהטעם שהעוף נשרף הוא משום לימוד התורה.

הרה"ג יצחק קדמון שליט"א שעלבים אולי בזמן שמקריבים קרבנות בביהמ"ק אכן כל עוף היה נשרף, אך בלילה שאין מקריבים (אע"פ שאיברים ופדרים עדיין נשרפים), ליכא למעלה זו והוי דומיא דיונתן בן עוזיאל, שרק בשעה שיושב ועוסק בתורה כל עוף שפורח עליו מיד נשרף, כלשון הגמרא.

גר שנתגייר האם חייב לטבול את כליו

מה שהבאתם מה"ש חזון נחום סי' פ"ט שתמה על גאון אחד שרצה ליישב מדוע צריך קרא דגר מצווה על שביית בהמתו, דהוי אמאי אבדהה שקנה בעודו בגיותו ולא מקרי שלו דנכרי אין לו חזקה ממנו ותמה עליו דמאחר שנתגייר ונעשה ישראל הרי זכה בקנין החלטי במה שקנה בגיותו הגאון רבי יחזקאל אהרן שוורץ שליט"א ר' קהל חסידים הר יונה מו"צ במערב ב"ב

נראה להעיר דבדומה לזה מצינו פלוגתא בפוסקים אם גר שנתגייר צריך לטבול כל כליו לאחר שנתגייר והרבה פוסקים הכריעו שיטבול אבל בלא ברכה כיון דאין בורו חיובו בטבילת כלים וכן הסיק להלכה למעשה בספר 'טבילת כלים' לאחר שהביא כל מה שדנו האחרונים בזה ומכח כמה טעמים, ובש"ת לחם שלמה יורד סימן י"א אות ב' הביא בשם חכם אחד שרצה לומר בטעמא דמילתא דליכא חיוב לטבול כיון שגר שנתגייר כקטן שנולד דמי הרי הוא כזכר מן ההפקר ואין כליו צריכים טבילה כיון שעבר רשות הפקר באמצע. ואף שהלחם שלמה שם אל הסיכס עם חכם זה היינו מטעמא אחרינא שכתב שם שאף אם היה רשות הפקר באמצע ג"כ חייב בטבילת כלים כיון שסוף סוף עבר מרשות עכו"ם שהיה בראשונה ונכנס עתה לרשות ישראל וראיה שהרי גם במדין היה הכל הפקר לאחר שנהרגו ואפ"ה הצרכו להטביל הכלים וזכזכו בהם ע"ש ע"פ חזון דפשיטא להו שנכסיו של גר נעשו חפץ מיד שנתגייר, וכן כתב כעין זה בש"ת מחנה חיים ה"ב ע"ב שדן שם בעובדא שהגוי שמכרו לו חפצו נתגייר בתוך הפסח אם החמץ מותר לאחר הפסח וכתב ע"ש זה שנתגייר הוי כמו שביטל והפקיר נכסיו וכן כל הקנינים שעשה בגיותו נפקע עתה שנתגייר כיון שבישראל יש קנינים אחרים וממילא אינו עובר בבל יראה כיון דהוי כחמץ של הפקר ומותר החפץ לאחר הפסח כדון חמץ של הפקר אלא שסיים המחנה חיים בלשון ספק שאולי מדרבנן השאירו הקנין שעשה בגיותו ברשותו כדי שלא יחזור לסורו ע"ש וכן כתב בעטרת משה יורד סי' ס"ה שכל גר שנתגייר נעשו קודם כל נכסיו הפקר ואח"כ זוכה בהם ע"ש אולם כבר תמה בזה מל"ח מרן הגרש"א שטרן בספרו הבהיר 'גירות הכלתה' פרק ח' הערה ב' שהדברים מחודשים טובא לומר שגוי שנתגייר נעשו נכסיו הפקר ודעת המרווח בפוסקים שהקנינים שעשו בגיותו לא נתבטלו וכן כתב לתמוה במה שכתב המחנה חיים שעצם גירותו נחשב כביטול והפקר.

<p>גליון זה נודב ע"י ידידינו הרב משה שטיינמעץ שליט"א מאנסי לעילוי נשמת אביו הרב אליהו יעקב בן הרב מנחם מנדל ז"ל נ.ל.ב.ע. ז' אדר א' ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>גליון זה נודב ע"י ידידינו הרב יואל שטיינמעץ שליט"א וליאסמבורג לעילוי נשמת אביו הרב אליהו יעקב בן הרב מנחם מנדל ז"ל נ.ל.ב.ע. ז' אדר א' ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>גליון זה נודב ע"י ידידינו הגאון יעקב יוסף הכהן שלאף שליט"א ירושלים ראש ישיבת שערי השמים - וראש כולל באבוב 45 ירושלים לרגל שמחת נישואי בנו הבה"ח המופלג בתור"ש כמר שלמה גי"ו עב"ג הרב שלמה יונה גוטמן שליט"א יאה רעוא שבזכות זכיו רבבות יזכו לרוות נחת מכל יוצאי חלציהם ויצליחו בכל אשר יפנו</p>
<p>גליון זה נודב ע"י ידידינו הרב דב מאיר אולמן שליט"א בית שמש לרגל שמחת נישואי בתו במז"ט עב"ג הבה"ח המופלג בתור"ש שמעון לינשה גי"ו מבחינרי ישיבת בעלזא ביתר בנו של הרב ישראל לינשה שליט"א יאה רעוא שבזכות זכיו רבבות יזכו לרוות נחת מכל יוצאי חלציהם ויצליחו בכל אשר יפנו</p>	<p>גליון זה נודב ע"י ידידינו הרה"ג אריה לייב אייזנבאך שליט"א בית שמש לרגל שמחת נישואי בתו במז"ט עב"ג הבה"ח המופלג בתור"ש כמר יוסף יחזקאל יעקבוביץ שליט"א בנו של הרב שמואל משה שושע יאה רעוא שבזכות זכיו רבבות יזכו לרוות נחת מכל יוצאי חלציהם ויצליחו בכל אשר יפנו</p>	<p>גליון זה נודב ע"י ידידינו הרב החסיד הרב מאיר שימון שליט"א ב"ב ובנו ידידינו הרב נפתלי שימון שליט"א בית שמש לרגל שמחת נישואי נכדו - בנו ידידינו הבה"ח המופלג בתור"ש כמר אברהם גי"ו עב"ג בת הרב משה דוד ישראל שליט"א קרית צאנז נתניה יאה רעוא שבזכות זכיו רבבות יזכו לרוות נחת מכל יוצאי חלציהם ויצליחו בכל אשר יפנו</p>
<p>גליון זה נודב ע"י ידידינו הרה"ג נפתלי גנעוד שליט"א בית שמש לעילוי נשמת אמו ה"ה מרת שינדל טובא בת הרב אשר לעמעל ע"ה נפטרה י' אלול תשפ"ג ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>גליון זה נודב לעילוי נשמת דודי היקר איש החסד והמעט אשר נתישר ביושרים קשים וקיבלם באהבה בעל האכסניה בהרבת תורה בחו"ל הרב מאיר רייך ז"ל גבאי בית המדרש שפע חיים בארא פארק נ.ל.ב.ע. ז' אדר א' האי שתא ת.נ.צ.ב.ה.</p>	